

Verksamhetsstrategi 2021-2023

Rapport 2020:30

Havs
och Vatten
myndigheten

An aerial photograph of a forest with a light blue overlay. The trees are arranged in a dense, somewhat irregular pattern, and the overall color palette is dominated by shades of blue and green.

Den här rapporten har tagits fram av Havs- och vattenmyndigheten.
Myndigheten ansvarar för rapportens innehåll och slutsatser.

© HAVS- OCH VATTENMYNDIGHETEN | Datum: 2020-10-30

ISBN: 978-91-88727-95-4

Havs- och vattenmyndigheten | Box 11 930 | 404 39 Göteborg

www.havochvatten.se

Förord

Havs- och vattenmyndigheten är en nationell förvaltningsmyndighet som genomför en sammanhållen havs- och vattenpolitik på regeringens uppdrag. Vi arbetar för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag, hav och fiskresurser. Vi verkar i samarbete med andra aktörer i samhället i Sverige, EU och globalt. Genom en kunskapsbaserad och koordinerad förvaltning arbetar vi från källa till hav med en ekosystemsansats vilket innebär att alla förvaltningsverktyg ska samverka för att stärka ekosystemen och dess tjänster och att förvaltningen aktivt ska engagera dem som berörs av ekosystemet.

Den nationella politiken betonar ansvarstagande för framtiden, för Sverige och vår omvärld i enlighet med Agenda 2030. Det innebär att realisera kraftfulla insatser för att nå rena hav, sjöar och vattendrag. Liksom att komma tillrätta med övergödning, miljögifter, nedskräpning och andra hot mot Sveriges sjöar, kuster och hav och på det sättet skapa förutsättningar för en blå och biobaserad cirkulär ekonomi där fisket är en viktig del.

Havs- och vattenmyndighetens verksamhetsstrategi ger övergripande mål för vår verksamhet under treårsperioden 2021–2023. Målen är baserade på vårt uppdrag och ansvar utifrån myndighetsinstruktionen, andra författningar och politiken. Verksamhetsstrategin utgör ramen i vår planerings- och uppföljningsprocess. Tillsammans med en årlig verksamhetsplan omsätts strategin i aktiviteter på enhetsnivå - vilkas resultat vi mäter i effekter på miljön och i samhällsnytta och rapporterar till regeringen, allmänheten och globalt.

Vår omvärld är föränderlig och verksamhetsstrategin är därför inte ett statiskt dokument. Den kan uppdateras under strategiperioden fram till 2023, baserat på nationella, EU-övergripande och globala prioriteringar.

Jakob Granit
GENERALDIREKTÖR

Foto: Håkan Carlstrand

Innehåll:

Omvärldsanalys – havs- och vattenpolitiken	6
Sammanfattande målhierarkier	8
Vattenresurser.....	10
Havet och dess resurser	12
Hållbart nyttjande av vatten- och havsresurser	14
Klimatet och havs- och vattenförvaltning.....	15
Hur myndigheten skapar samhällsnytta	16
Vårt uppdrag och våra verktyg.....	18
En koordinerad ekosystembaserad förvaltning från källa till hav	21
Styrning mot mål	25
Samarbete med myndigheter och aktörer.....	27
Strategiska mål för verksamheten.....	28
Mål för verksamheten	30
Mål för det förutsättningsskapande arbetet.....	32
Hur vi arbetar	34
Arbetssätt	36
Våra delstrategier inom särskilda utvecklingsområden	38
Planering och uppföljning	42

A photograph of a sunset over a body of water. The sky is filled with soft, orange and yellow light, with some dark clouds. In the distance, a small boat is visible on the water, and a long, low structure, possibly a pier or breakwater, stretches across the horizon. The water in the foreground is calm, reflecting the light from the sky.

Omvärldsanalys – havs- och vattenpolitiken

Politikens mål är att genomföra en sammanhållen havs- och vattenpolitik som skapar hållbara ekosystem och bidrar till en cirkulär och biobaserad ekonomi. Havs- och vattenmyndigheten (HaV) har en viktig roll i den offentliga förvaltningen genom att verka för:

- hållbara vattenmiljöer
- hållbara havsmiljöer
- goda förutsättningar för ett hållbart nyttjande av havs- och vattenresurser inklusive fiske och andra blå näringar

Politikens målsättningar och strategier finns uttryckta dels specifikt inom miljöområdet, dels i mål och strategier som överbryggar olika sektorer mot mer integrerade samhällsmål.

Sammanfattande målhierarkier

Agenda 2030 med de 17 globala målen för hållbar utveckling är en övergripande internationell agenda för förändring till ett hållbart samhälle. Sveriges åtagande är att genomföra Agenda 2030 för en hållbar utveckling i dess tre dimensioner: den ekonomiska, sociala och den miljömässiga. Det görs genom en samstämmig politik nationellt och internationellt, där målen ses som en helhet.

Målen i agendan har alla koppling till vatten eftersom hållbara, akvatiska ekosystem utgör en grundförutsättning för hållbar social och ekonomisk utveckling. Mål 6: att säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla samt mål 14: att bevara och nyttja haven och de marina resurserna för en hållbar utveckling, är särskilt vägledande för vår verksamhet. Mål 13 om att bekämpa klimatförändringar och mål 5 om jämställdhet är exempel på andra viktiga mål i agendan som vägleder oss. Sveriges genomförande av Agenda 2030 betonar vikten av helhetsperspektiv i arbetet med målen, liksom vikten av samordning och samverkan med aktörer i hela samhället i enlighet med mål 17: genomförande och globalt partnerskap. På nationell nivå återspeglar agendans miljödimension de miljömål som riksdagen antagit.

Bland de övergripande strategier som berör HaVs arbete finns EU-strategin "EUs gröna giv" som är EU:s färdplan för en hållbar ekonomi och genomförande av FN:s Agenda 2030 och EUs Östersjöstrategi. HaVs verksamhet styrs av EUs författningar bland annat vattendirektivet, havsmiljödirektivet, havsplaneringsdirektivet, art- och habitatdirektivet samt rättsakter kopplade till den gemensamma fiskeripolitiken. EU-rätten är implementerad i svensk lagstiftning i huvudsak genom miljöbalken och fiskelagen med tillhörande förordningar.

På nationell nivå återfinns livsmedelsstrategin, maritima strategin, landsbygdspolitiska mål, strategin för regional utveckling, strategin för cirkulär ekonomi, energiöverenskommelsen, det klimatpolitiska ramverket, nationell strategi för klimatanpassning samt målen för det statliga kulturmiljöarbetet som vägledning för myndighetens arbete. Figur 1 sammanfattar de olika målhierarkierna som styr myndighetens arbete.

FIGUR 1. Miljömålen, regering och riksdags överbyggande strategier är relaterade till rättsakter och strategier på global-, EU- och nationell nivå. De specificerar vad som ska göras och vem som ansvarar för vad.

Vattenresurser

Samhället är till stora delar konstruerat utifrån vattenresurser, vattenvägar och vattnets ekosystemtjänster. Dessa tjänster bildar ett grundläggande värde och är en resurs för de flesta samhällssektorer. Det är viktigt att behålla och rehabilitera vattenmiljöernas förmåga att producera ekosystemtjänster. Sjöar och vattendrag används för energiproduktion, gröna näringar, hushåll och industri, och för ekosystemens grundläggande funktioner.

Kust- och vattenmiljöer är viktiga för rekreation och turism, i närheten finns ofta värdefulla kulturminnen som måste bevaras och förvaltas så att de kan upplevas även av framtida generationer.

Sjöar och vattendrag utsätts för påverkan från många håll, till exempel från skogsbruk, jordbruk, industrier och vattenkraftverk. Hållbar vattenresursförvaltning är i dagens moderna Sverige viktigare, och känsligare, än någonsin för att bevara och skydda ekosystemen och skapa förutsättningar för ett hållbart nyttjande och uthållig tillväxt.

Klimatförändring, befolkningstillväxt

och ökad ekonomisk aktivitet kan utmana både vattenkvantitet och vattenkvalitet.

Vattenförvaltningen omfattar sjöar, vattendrag, kust- och grundvatten. Implementeringen av vattenförvaltningen ska ske med helhetssyn, i samverkan och vara koordinerad. Den ska vara integrerad med genomförandet av andra förordningar och direktiv inom både vattenområdet och naturvården och koppla till havsförvaltningen. Det nationella arbetet med vattenmiljön syftar i första hand till att uppnå miljö kvalitetsmålen: Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt växt och djurliv, Ingen övergödning och Giftfri miljö.

Samhällets utveckling ställer krav på tillgång till vatten av god kvalitet och Sverige har en utmaning i att nå de höga målsättningarna i vatten- och havsmiljödirektivet då våra akvatiska resurser har nyttjats under lång tid och är påverkade av fysisk exploatering och utsläpp av farliga ämnen. Den årliga uppföljningen och fördjupade utvärderingen av miljömålen visar att trots betydande insatser och väl utfört arbete räcker åtgärderna och de beslutade styrmedlen inte till för att nå de uppsatta målen.

Svensk vattenförvaltning arbetar för att skydda och förbättra våra vatten framförallt utifrån ett kvalitetsperspektiv. Under strategiperioden utvecklar vi arbetsätt för en hållbar förvaltning av vattenresurser ur alla samhällsperspektiv. Dricksvattenförsörjningen är av särskild vikt. Det ska skapa bättre förutsättningar för avvägningar mellan ekosystemets behov av vatten med god kvalitet och andra samhällsbehov med anspråk på vatten av viss kvalitet och kvantitet med hänsyn tagen till klimatförändringarna. Hållbar vattenresursförvaltning har stora beröringspunkter med kulturmiljö-, landsbygds- och energipolitik, livsmedelsstrategin och arbetet med klimatanpassning.

Foto: Shutterstock

Havet och dess resurser

Havspolitikerna utgår från att havet är en oumbärlig resurs för människan och samhället. Havsförvaltning kräver ett omfattande samarbete med våra grannländer då haven är gränsöverskridande. Sverige har en utmaning att nå upp till miljö kvalitetsnormerna i våra marina miljöer. Effekterna av övergödning är fortsatt tydliga och omfattande. Återhämtningstiden i miljön är lång och de insatser som är viktiga för att nå målen kommer att ta tid att genomföra. Ekosystemet förändras snabbt vilket syns tydligt i förändrad sammansättning av arter och deras utbredning.

Klimatförändringar förväntas ge stora effekter i framtiden. Förändringarna kan exempelvis leda till ökad temperatur i ytvattnet, lägre salthalt i Östersjön, höjda havsnivåer och surare hav. Ökad nederbörd med högre tillflöden kan medföra ökad när-saltsbelastning till kustvattnet. Livsvillkoren för djur- och växarter påverkas av klimatförändringar. Arters geografiska utbredning kan förskjutas när deras livsmiljöer förändras och samspelet mellan arter ändras. Ökad förekomst av marint skräp utgör ett växande hot. Ytterligare åtgärder krävs för att minska tillförseln av olika föroreningar från land till hav. Det lokala åtgärdsarbetet behöver utvecklas, liksom arbetet med att minska internbelastningen av främst fosfor i sjöar, kustområden och hav.

2014 fattade Sveriges regering beslut om fem nya etappmål inom det svenska miljömålssystemet – Etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Beslutet var i linje med de globala Aichi målen för biologisk mångfald, EU:s art- och habitatdirektiv samt EU:s strategi för biologisk mångfald. När det gäller marint områdesskydd är det nuvarande målet om tio procent skydd uppnått. Men skyddet behöver bli bättre och starkare när det gäller ekologisk representativitet och funktionalitet. Frågan har varit och är starkt prioriterad av regeringen genom flera regeringsuppdrag

och budgetsatsningar som till exempel fiskeregleringar i marina skyddade områden.

Precis som arbetet med vattenmiljön så har havsmiljöarbetet stora beröringspunkter med kulturarvs-, landsbygds- och energipolitik, livsmedelsstrategin och arbetet med klimatanpassning. Inom ramen för EU:s ”gröna giv” har en ny europeisk strategi för biologisk mångfald tagits fram av EU-kommissionen. Strategin kommer troligen att ställa krav på ökat skydd av akvatiska resurser och nya mer omfattande nationella åtgärder.

EU:s gemensamma fiskeripolitik har som mål att fiskeverksamheter ska vara ekonomiskt, miljömässigt och socialt hållbara. Fiskförvaltningen är central för att uppnå miljömålsättningarna inom EU:s havs- och vattenpolitik samt genomförandet av Agenda 2030. Den är också viktig för att nå de nationella miljökvalitetsmålen om att skydda hotade arter, bevara genetisk variation och upprätthålla ekosystemtjänster. Den nationella fiskförvaltningen kompletterar den EU-gemensamma fiskeripolitiken. Innanför trälgränsen och i sötvattensområden är det nationella handlingsutrymmet betydande. Under strategiperioden kommer vi i linje med ekosystemsansatsen integrera fiskförvaltningen tydligare med havsmiljöpolitiken, i enlighet med de politiska målsättningarna.

Foto: Shutterstock

Hållbart nyttjande av vatten- och havsresurser

Hållbart nyttjande av vatten- och havsresurser är en förutsättning för att uppnå en god miljö, bred samhällsnytta och de politiskt beslutade målen. Hållbart nyttjande och förvaltning av de akvatiska resurserna kräver en god övervakning av miljön, hantering av information och att miljöinformation görs tillgänglig på ett öppet och säkert sätt som alla kan ha nytt av. HaV:s förmågor att utveckla hanteringen av miljöinformation är en viktig förutsättning.

Den europeiska "gröna given" är en tillväxtstrategi som ska ställa om EU till ett rättvist och välmående samhälle med en modern, resurseffektiv och konkurrenskraftig ekonomi. 2050 ska det inte längre förekomma några nettoutsläpp av växthusgaser och den ekonomiska tillväxten har frikopplats från förbrukningen av resurser. Utveckling för att nå en cirkulär och biobaserad ekonomi är central för att Sverige ska bli världens första fossilfria välfärdsland, bidra till miljö- och klimatmålen och flera av de globala målen för hållbar utveckling inom Agenda 2030. Livsmedelsstrategin å sin sida ska öka produktionen, bidra till en konkurrenskraftig livsmedelskedja, öka sysselsättningen, exporten, innovationskraften och lönsamheten samtidigt som relevanta miljömål nås.

De nya bestämmelserna för vattenverksamhet innebär bland annat att alla som bedriver vattenverksamhet för produktion av vattenkraftsel ska förse sin verksamhet med moderna miljövillkor. Den nationella plan som regeringen har beslutat för omprövningarna innebär samordning och en nationell helhetssyn till största möjliga nytta för både vattenmiljön och för effektiv tillgång till vattenkraftsel under en period av 20 år. Havs- och vattenmyndigheten har tillsammans med Energimyndigheten och Svenska Kraftnät tagit fram planen och ska fortlöpande stödja och följa genomförandet.

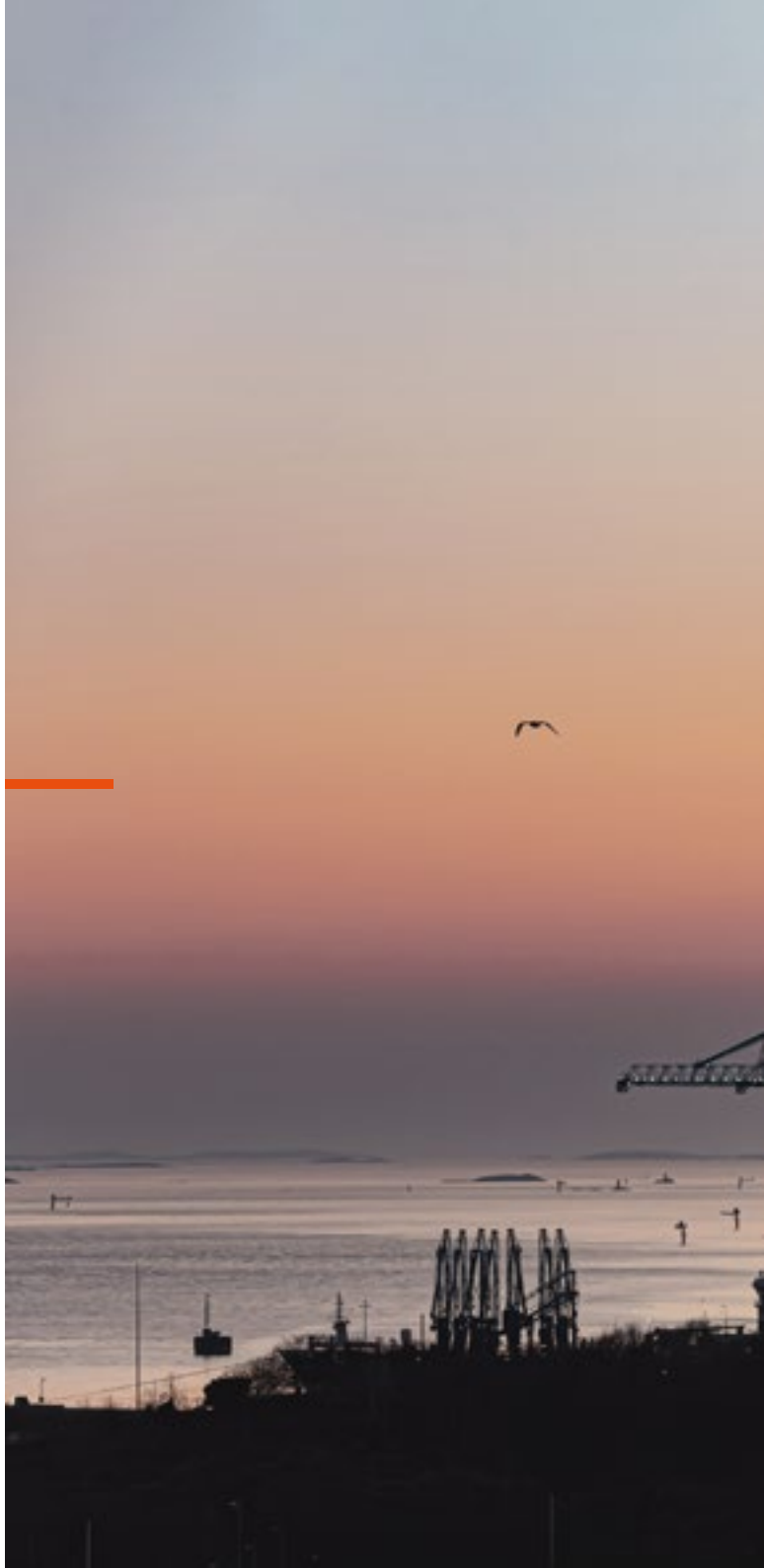
De förslag till svenska havsplaner som myndigheten redovisat

för regeringen ska beslutas under 2021. Planerna visar förutsättningarna för hållbar utveckling i svenskt territorialvatten. Beslutet blir vägledande för frågor relaterade till bland annat sjöfart, energiproduktion, mineralutvinning, fiske och försvar.

Klimatet och havs- och vattenförvaltning

Klimatförändringen påverkar både hav och sötvatten. Samtidigt bidrar hav och sötvatten till att begränsa klimatförändringen genom att ta upp växthusgaser och genom produktion av förnybar energi. Förordningen (2018:1428) om myndigheters klimatanpassningsarbete reglerar och förtydligar vårt arbete. För HaVs del innebär detta att vi behöver beakta den påverkan som klimatförändringen innebär och att vi har ett ansvar för att arbeta mot klimatförändringen och för klimatanpassning. Den nationella strategin för klimatanpassning har som mål att utveckla ett långsiktigt hållbart och robust samhälle som aktivt möter klimatförändringar genom att minska sårbarheter och ta tillvara möjligheter.

Hur myndigheten skapar samhällsnytta

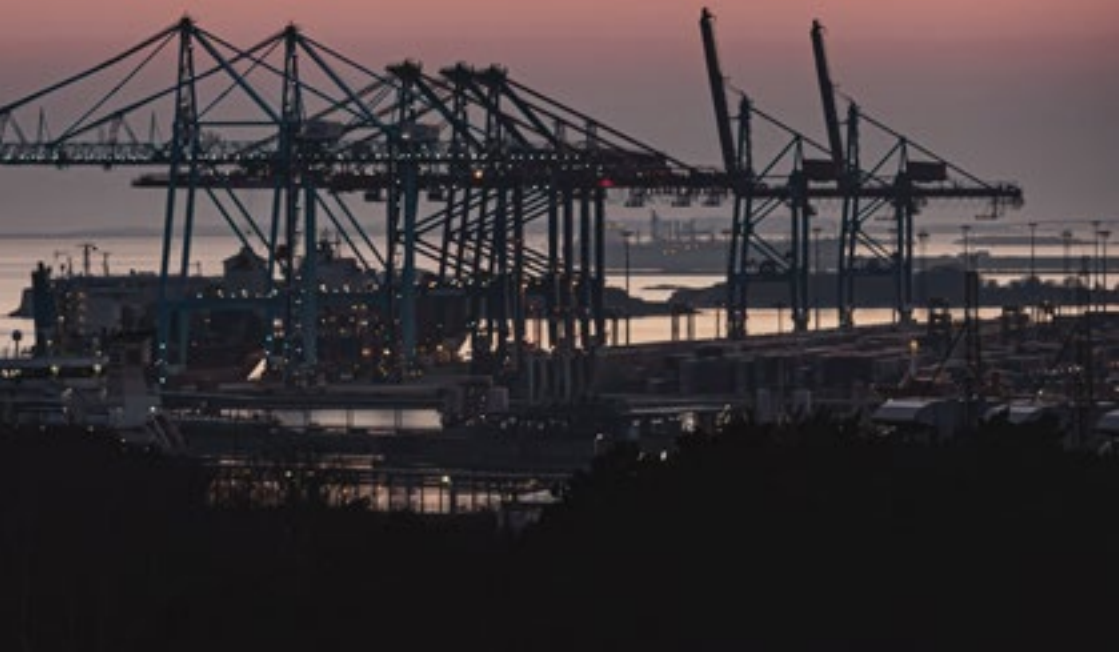

Foto: Natalie Greppi

Vårt uppdrag och våra verktyg

Havs- och vattenmyndighetens grundläggande uppdrag är att se till att målsättningar och lagar som riksdag och regering har beslutat om blir verklighet. Uppdraget enligt vår instruktion (2011:619) omfattar bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag, hav och fiskresurserna. Vi styrs även av myndighetsförordningen (2007:515) och arbetar efter den statliga värdegrunden. Att uppnå de svenska miljömålen innebär att vi når den miljömässiga dimensionen av Agenda 2030 i Sverige. Vatten- och havsfrågor är inte bara nationella, utan också delar av en större hydrologisk cykel från land, till kust, till hav.

För att nå målen har HaV flera förvaltningsverktyg. Vi vägleder och tillsynsvägleder andra myndigheter i frågor om miljöprövning av vattenkraften och andra dammar, regionala vattenförsörjningsplaner, tillsyn av små avloppsanläggningar, miljökvalitetsnormer samt statusklassning av vattenförekomster inom vattenförvaltningen. Vi vägleder även inom havsförvaltningen och länsstyrelsernas fisketillsyn. Vi strävar efter en modern vägledning som tar hänsyn till de olika målbilderna och rådande lagstiftning för att på det sättet bidra till innovation inom förvaltningen och hos verksamhetsutövare.

Restaurering och åtgärdsprogram

HaV har kraftfulla anslag för att stödja restaurering av sjöar, vattendrag och kust- och havsmiljöer genom de åtgärdsprogram som förvaltningen tar fram. Vi finansierar kalkning i våra vattendrag, åtgärder för att minska övergödning och restaurering av akvatiska habitat. När det gäller områdesskydd har HaV verktyg bland annat via arbetet med Marint områdesskydd.

Utveckling av rättspraxis

HaV deltar i prioriterade miljöprövningar för att stödja förvaltningen med expertis inom våra sakområden och för att bidra till innovativ miljöutveckling, som till exempel en mer miljövänlig industri inom vattenbruk och gruvnäring.

Hållbar fiskförvaltning

Förvaltningen av fiske sker genom en ekosystembaserad ansats och HaV har flera verktyg att arbeta med, till exempel reglering, tillträde och tillsyn genom fiskerikontrollen samt förordningar kring havsmiljön och havsplanering samt områdesskydd. Dialog med de som berörs av fiske och havsmiljö sker bland annat i regionala beredningsgrupper där myndigheter och andra intressenter deltar.

Miljöövervakning

Miljöövervakning är en viktig uppgift för HaV; att beskriva och analysera miljötillståndet inom vårt ansvarsområde samt att samla in information om fiskbestånden och fisket. Informationen ska sedan användas när vi följer upp hur vi efterlever bland annat vattendirektivet och havsmiljödirektivet. Vi ska också göra kunskaper om havs- och vattenmiljön, fisket och myndighetens arbete tillgängliga för berörda, samt främja forskning och utveckling.

Internationellt arbete

På den globala nivån verkar Sverige aktivt för att uppnå Agenda 2030 som för en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar värld. Välkoordinerad, integrerad planering och förvaltning av både vatten- och havsresurser är en förutsättning för att medverka till målet Ingen fattigdom (Agenda 2030 mål 1), såväl i Sverige som internationellt. Vi ger stöd till regeringen i deltagande inom

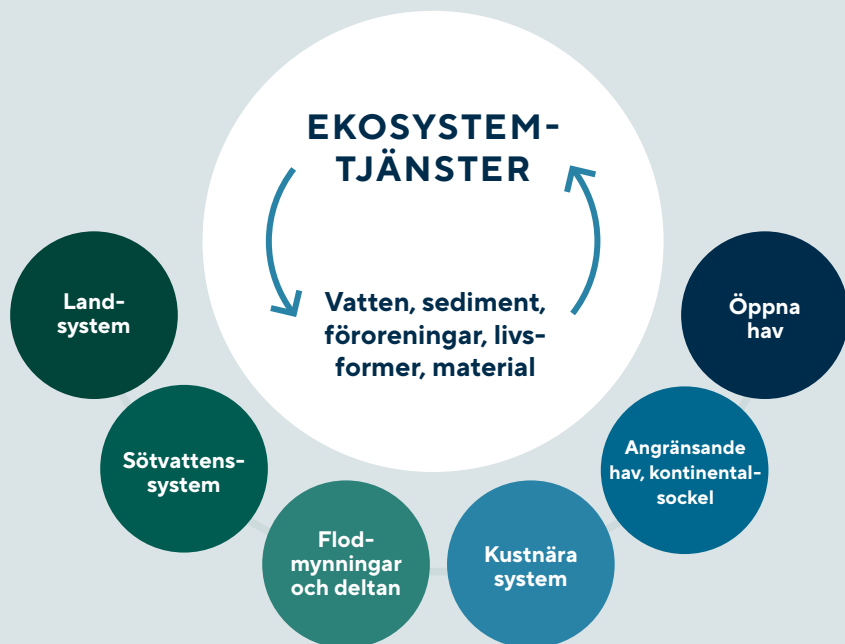
EU och annat internationellt samarbete. HaV:s internationella utvecklingsarbete stödjer en god förvaltning i utvecklingsländer genom att vi kan använda hela myndighetens kompetens. Samtidigt lär vi oss av andra länders erfarenheter, till nytta för svensk förvaltning.

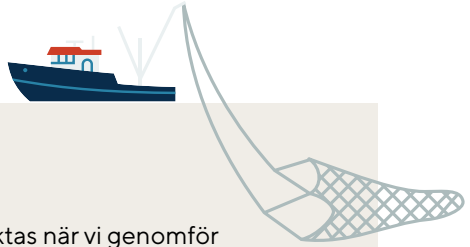
En lärande strategi

Under strategiperioden kommer Havs- och vattenmyndigheten att vara aktiv i byggandet av det hållbara samhället inom våra verksamhetsområden och utveckla vår strategiska kompetens och analysförmåga för ett bättre genomförande och information till regering och riksdag. I vårt dagliga arbete lär vi oss kontinuerligt om effekterna av arbetet för en hållbar samhällsutveckling. Olika regeringsuppdrag som till exempel att ta fram uppföljningssystem för den maritima strategin utvecklar förmågan att arbeta för att akvatiska resurser utvecklas hållbart. Vi strävar efter att arbeta innovativt inom förvaltning och analys och för att nyttja alla våra kompetenser. En viktig del av det arbetet är att vara samlande i genomförandet av miljöpolitiken och att mobilisera forsknings- och innovationsresurser i samhället.

En koordinerad ekosystembaserad förvaltning från källa till hav

Vårt arbete ska bidra till att Sverige genomför en sammanhållen havs- och vattenpolitik. Vi ser behov av att arbeta mer koordinerat och samlat i vår dagliga verksamhet. Det kan skapas på olika sätt och ekosystemansatsen ska vägleda vårt fortsatta förändringsarbete i enlighet med politikens och lagstiftningens ambitioner. Ekosystemansatsen kan ses som en arbetsmetod eller en förvaltningsstrategi för att nå målen. Det innebär att vi ska använda de förvaltningsinstrument vi har tillgängliga och att till exempel fiskeförvaltning är en integrerad del av förvaltningen av hela havs- och vattenmiljön. Avvägningar ska göras så att det långsiktiga bevarandet av biologisk mångfald och nyttjandet av havs- och vattenmiljöns ekosystemtjänster inte påverkas negativt när fiske bedrivs. Samverkan ska ske med de som påverkas av ekosystemen och förvaltningsbesluten.

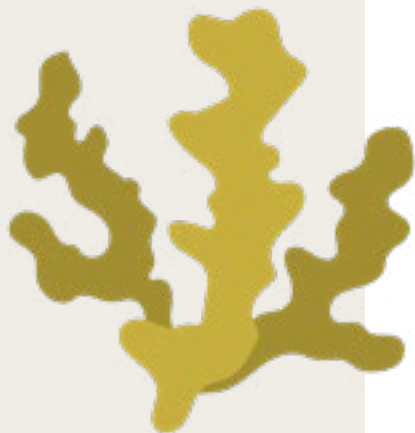

Följande principer ska beaktas när vi genomför ekosystemansatsen, från källa till hav:

- › Gemensamma mål och delaktighet i förvaltningen, som innefattar de tre hållbarhetsdimensionerna ekologiska, ekonomiska och sociala.
- › Naturens totala förmåga att producera varor och tjänster i form av ekosystemtjänster sätter förutsättningarna för förvaltningen.
- › Förvaltningsbeslut ska vila på vetenskaplig grund. Om det finns osäkerheter i underlag, eller det inte går att få tillförlitliga data eller information, ska försiktighetsprincipen användas
- › Ekosystemen värderas samhällsekonomiskt ur ett ekosystemtjänstperspektiv.
- › Generationsmålet är vägledande. Det innebär att vi ska sträva efter att lämna över en bättre värld till nästa generation och inte skjuta över miljöproblem och skulder på nästa generation.
- › Förvaltningen ska vara rättssäker och opartisk (statliga värdegrunden).
- › En koordinerad ekosystembaserad förvaltning innebär i praktiken för vår verksamhet:
- › Vi sätter mål, följer upp och utvärderar förvaltningsbeslut och åtgärder för att kunna anpassa och effektivisera förvaltningen.
- › Vi avgränsar vårt arbete i tid och rum och prioriterar utifrån regering och riksdags beslut.
- › I vår utredande verksamhet integrerar vi

övergripande strategier för nyttjande, som regleras av politikområden, direktiv, åtgärdsprogram, föreskrifter och vägledningar.

- › Vi samordnar planering och genomförande av den verksamhet som berör havs- och vattenmiljön genom att fiskeförvaltning, havsmiljöförvaltning, vattenförvaltning och miljöövervakning ses som delar i en helhet.
- › Vi nyttjar digitaliseringens möjligheter och integrerar data och kunskapsunderlag i gemensamma förvaltningssystem, för ökad tillgänglighet, transparens och nya arbetssätt.
- › Vi har en bred beredning av förvaltningsbeslut, med olika kompetenser och en gemensam målsättning. Beredningens underlag ska vara transparent och tillgängligt för alla berörda.
- › Vi har ett utifrån och in-perspektiv i både myndighetsutövning och service så att berörda intressenter ser mervärde i vår service och förvaltning.
- › Vi arbetar kontinuerligt med regelförenklingar för en effektiv förvaltning och utgår från principen "vi gör det lätt att göra rätt".

Styrning mot mål

För att kunna använda våra resurser effektivt och uppnå de politiska målen har vi en tydlig mål- och resultatstyrning. HaV har ett antal principiella verktyg – föreskrifter, vägledningar, tillsyn, beslutsfattande och anslag som gör att vi kan styra mot politikens mål och verkställa dem. Genom god hantering av vår information, miljöinformation och kommunikation sprider vi kunskap till samhället. För att vi ska nå bra resultat är det viktigt att använda dem på rätt sätt.

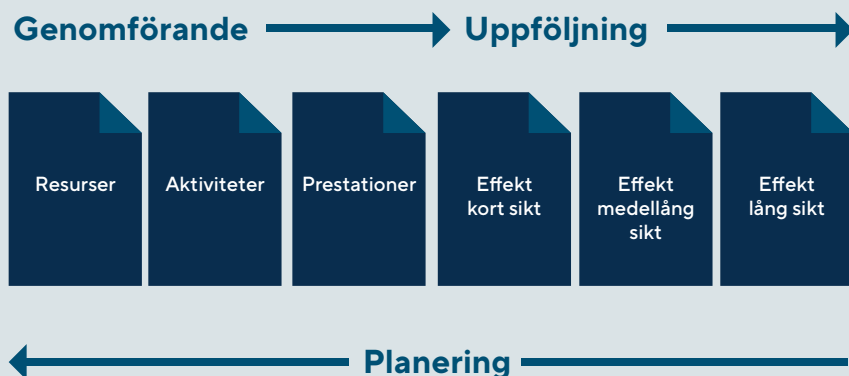
För att nå önskad effekt behöver vi fråga oss:

- › Vad ska uppnås – mål på olika nivåer?
- › Hur ska målen uppnås – orsakssamband och antaganden kring hur målen ska uppnås sk förändringsteori.
- › Behov av bemanning och andra resurser för att utföra uppdraget.
- › Hur ska insatser följas upp och erfarenheter tas tillvara?

Orsakssambanden och antaganden kring hur målen ska nås kan beskrivas med en effektkedja. Effektkedjan visar det tänkta sambandet mellan aktiviteter och förväntade resultat; en modell som länkar samman orsak och verkan (se figur 2).

Det är viktigt att skilja på aktiviteter, prestationer och effekter. Resultat används ofta som ett samlingsnamn på prestationer och effekter. Prestationer är leveranserna till en målgrupp. Effekter är sådant som uppstår som en konsekvens av prestationen.

Effekter som eftersträvas på lång sikt har vi beskrivit i avsnittet Omvärldsanalys – havs och vattenpolitiken. Effekter på lång sikt tar avstamp i de fem verksamhetsmål vi beskriver i avsnittet Mål för verksamheten. Effekter på kort sikt utvecklas på årsbasis i myndighetens verksamhetsplan som utgår från verksamhetsstrategin, regleringsbrev och andra prioriteringar som regeringen beslutar.

FIGUR 2. Mål och resultatstyrning

Samarbete med myndigheter och aktörer

Myndigheter har olika ansvar och roller. Därför behövs det ett väl koordinerat samarbete och samverkan med myndigheter och en god dialog med aktörer för att tillsammans skapa förändring i riktning mot målen. I flera frågor inom HaV:s ansvarsområde finns ett delat ansvar mellan myndigheter.

Ett exempel är fisket där HaV ska verka för en hållbar förvaltning av fiskeresursen och har det övergripande ansvaret för hur fiske regleras, bedrivs och kontrolleras. Kustbevakningen har huvudansvaret för fiskerikontroll till sjöss. Jordbruksverket har i uppdrag att främja fisket och ansvarar för att genomföra EU:s förordningar om stöd för åtgärder inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken och den integrerade havspolitik, samt marknadsreglering av fiskeri- och vattenbruksprodukter. Länsstyrelsernas arbete omfattar insatser för att initiera, medverka och driva projekt för att underlätta företagande inom fiskerinäringen, liksom att öka allmänhetens möjligheter att fiska.

Det finns flera övergripande plattformar för samarbete mellan myndigheter på ledningsnivå, bland annat:

- › GD-forum: en plattform för samverkan mellan myndigheter för att genomföra Agenda 2030.
- › Miljömålsrådet: en plattform för fler åtgärder och ett intensifierat arbete på alla nivåer i samhället för att nå Sveriges miljömål.
- › SAMHAV ett forum för information, samverkan och operativ samordning mellan myndighetschefer i syfte att genomföra en sammanhållen vatten- och havspolitik, som HaV ansvarar för.
- › GD-möten: En viktig form för samarbete mellan myndigheter är bilaterala GD-möten. Här läggs de principer för samarbetet som banar väg för samverkan på samtliga nivåer inom myndigheterna.

**Strategiska mål
för verksamheten**

För att tydliggöra vår mål- och resultatstyrning har vi fastställt områden som samlar närliggande och samverkande mål under strategiperioden. Flera mål spänner tvärs över myndighetens organisation och kräver därför en omfattande samverkan internt och externt. Varje år gör vi en verksamhetsplan med delmål för att arbeta mot målen inom ramen för de förutsättningar som myndigheten har.

Mål för verksamheten

› Mål 1. Levande sjöar och vattendrag

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska restaureras och bevaras i Sverige och i internationella vattendrag. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets tillhandahållande av ekosystemtjänster och vattenhushållande funktion ska bevaras. Utsläppen av näringsämnen till sjöar och vattendrag ska minska.

› Mål 2. Hav i balans samt levande kust och skärgård

Västerhavet och Östersjön ska ha en god miljöstatus och en långsiktigt hållbar produktionsförmåga samtidigt som den biologiska mångfalden ska bevaras och skyddas. Svenska och internationella utsläpp av näringsämnen till haven ska minska. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. På global nivå har vi en utvecklad samverkan med andra länder mot gemensamma mål.

› **Mål 3. Hav och vatten nyttjas hållbart**

Hållbart nyttjande av vatten- och havsresurser är en förutsättning för ökad samhällsnytta. Näringar, friluftsliv och annat nyttjande av hav och vatten ska främja en blå och biobaserad cirkulär ekonomi på regional, nationell och global nivå. Fiskbestånden förvaltas inom biologiskt säkra gränser utifrån ekosystemsansatsen. Ett hållbart nyttjande ska bidra till klimatanpassning och begränsad klimatpåverkan och integreras i allt HaV:s arbete för att skapa ett hållbart samhälle med friska ekosystem.

› **Mål 4. Ökad kunskap genom effektiv miljöövervakning, uppföljning och välförvaltnad information**

Myndighetens kunskapsbehov för en adaptiv förvaltning är baserad på kvalitetssäkrad kunskap. Den samlade akvatiska övervakningen och dess miljöinformation uppfyller relevanta krav, är tillgänglig och gör skillnad för miljön och samhället. Vår information är välbeskriven och lätt att hitta, förstå och använda för att kunna nyttjas av så många som möjligt. Nya sätt att kombinera, analysera och visualisera miljöinformation från olika källor stödjer utvecklade arbetssätt. Gemensamt lärande främjas genom internationella samarbeten.

› **Mål 5. Ökad regelefterlevnad genom utvecklad fiskerikontroll och spårbarhet**

I nära samarbete med Kustbevakningen bedrivs en effektiv fiskerikontroll som bidrar till ett hållbart nyttjande av ekosystemens tjänster. Samverkan har utvecklats med Polismyndigheten, Skatteverket, Livsmedelsverket och andra myndigheter både inom och utanför Sverige. Genom digitaliseringens möjligheter har verktyg och processer utvecklats för uppföljning, övervakning och kontroll, som erbjuder en god service till näringen. Regelefterlevnaden har ökat genom god vägledning och kännedom om regelverken för fiskets bedrivande och saluföring.

Foto: Karl Fredrickson

Mål för det förutsättningsskapande arbetet

Målen för våra förutsättningskapande processer syftar både till att utveckla effektiva verksamheter och att säkerställa långsiktig kompetensförsörjning där mångfald beaktas. Det bidrar till att vi uppfattas som en attraktiv arbetsgivare. Våra interna processer präglas av ett jämställt och inkluderande synsätt och knyter an till den statliga arbetsgivarpolitikens ledord – ledarskap, attraktiv arbetsgivare och innovation/utveckling, samt till vår roll inom myndighetsutövning och service till externa intressenter.

› **Mål 6. Ett kommunikativt ledarskap och medarbetarskap som också stärker vår attraktivitet som arbetsgivare**

Genom att säkerställa kvalificerade arbetsuppgifter och ett stort eget ansvar i genomförandet uppmuntrar vi till innovation och flexibilitet. Ledare på myndigheten är öppna och närvarande, skapar förtroende, lyssnar och engagerar medarbetare, ser helheten i uppdraget, samverkar och prioriterar dess genomförande. Vi kommunicerar ett tydligt budskap om vårt uppdrag, vilka vi är, vad vi gör och vad vi erbjuder, både inåt och utåt, vilket gör oss till en attraktiv arbetsgivare. Medarbetare är informerade, delar information och bidrar till ett öppet och konstruktivt arbetsklimat. En god fysisk arbetsmiljö ger förutsättningar för ett aktivitetsbaserat arbetssätt och arbetsglädje.

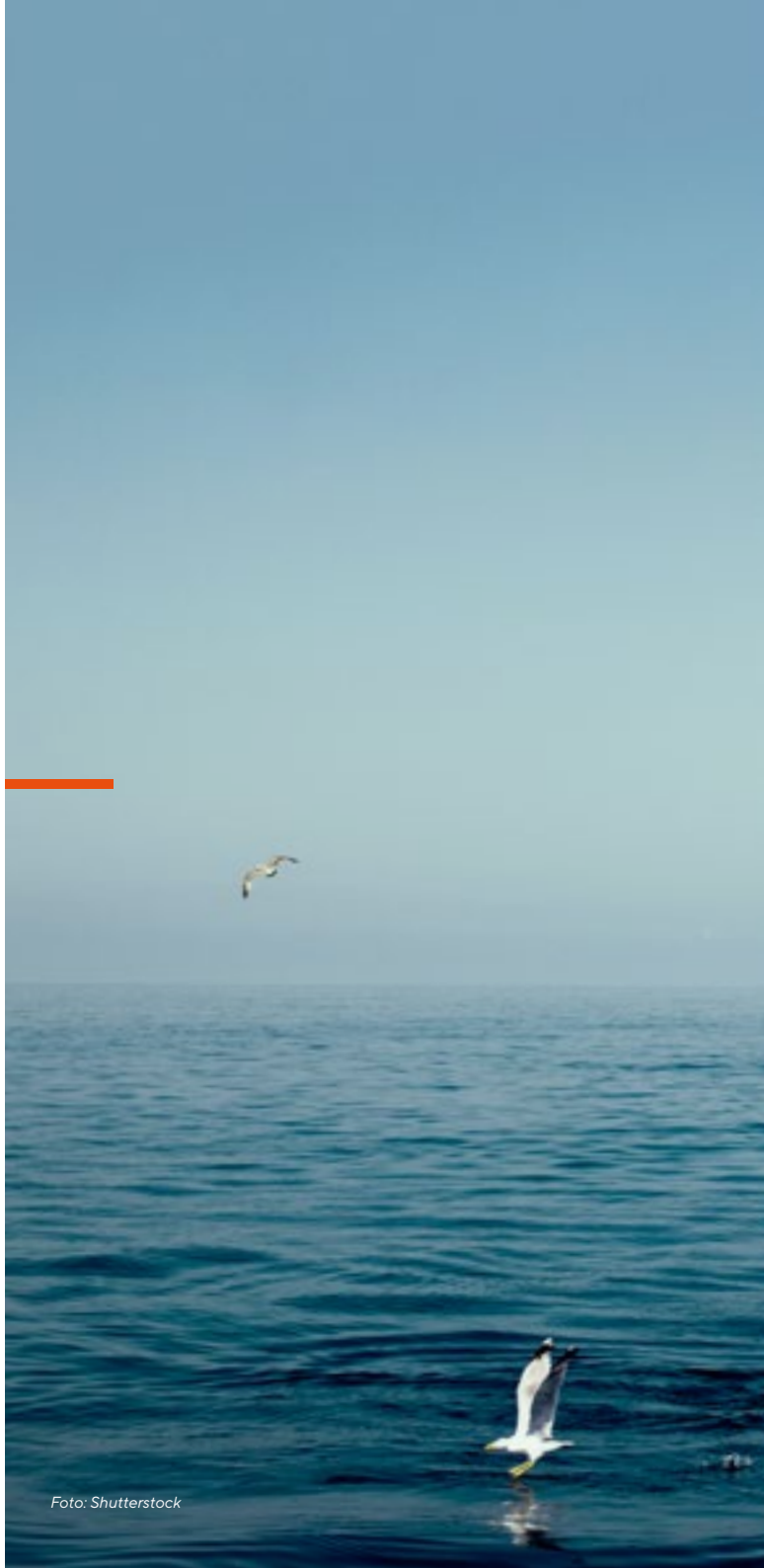
› **Mål 7. Ett utvecklad digitalt och innovativt arbetssätt genomsyrar verksamheten**

En genomgripande digitalisering har effektiviserat våra arbetssätt, stärkt vår analytiska förmåga och lett till att våra resurser räcker till fler och effektivare insatser. Den information vi hanterar i vårt uppdrag är av hög kvalitet, väl beskriven och tillgänglig på ett säkert sätt vilket bidrar till effektivare processer och nya sätt att lösa komplexa uppgifter. Nya samarbeten både internt och externt där olika kompetenser möts skapar förutsättning för innovation. Vår arbetsmiljö kännetecknas av flexibilitet och deltagande.

› **Mål 8. Rättssäkra och effektiva processer och ett kompetent beslutsfattande leder till en god förvaltning**

Vi har en stärkt förvaltningskultur som utgår från den statliga värdegrundens principer (demokrati, objektivitet, legalitet, respekt, effektivitet och service samt fri åsiktsbildning) där beteenden och förhållningssätt står i överensstämmelse med principerna. Genom innovativa lösningar och ett utifrån och in-perspektiv möter vi uppdragsgivarens och samhällets krav på god service och vi använder våra resurser effektivt genom en god intern styrning och kontroll.

Hur vi arbetar

Foto: Natalie Greppi

Arbetsätt

Alla medarbetare och chefer är representanter för myndigheten och vårt uppdrag. Ett jämställt och inkluderande synsätt är en förutsättning för att vi ska nå framgång och fatta de bästa besluten. Anställda på HaV kommunicerar, skapar och upprätthåller relationer samt delar kunskap med både kollegor och externa intressenter. God förmåga och goda förutsättningar hos var och en att ta ansvar för sin kommunikation är därför avgörande för myndighetens resultat och hur vi uppfattas.

I vårt arbetsätt finns strukturer som underlättar en koordinerad beredning av ärenden till exempel genom tvärsektoriella råd, arbete i program, projekt, god analys inför föredragningar och en ledningsstab. Dessa strukturer förbättrar samverkan internt och hjälper oss att hitta synergier, att undvika dubbelarbete och nå bättre resultat. Det krävs också en tydlig ansvars- och rollfördelning och balans i uppdragen på avdelningarna.

Projekt och program

Projektformen används som verktyg för att genomföra avgränsade uppdrag och aktiviteter som skär igenom hela eller delar av organisationen och som ofta innefattar flera avdelningar och stödenheter eller utvecklingsarbeten av omfattande karaktär. Projektformen innebär ökad styrning och tydligare resursfördelning under genomförandet.

Program som arbetsform lämpar sig när det finns flera projekt som påverkar ett uppdrag eller arbetsområde, och som skär över olika delar av verksamheten.

Processer

En process består av en avgränsad följd av aktiviteter som återkommer i verksamheten och syftar till att uppfylla ett bestämt mål. En process kan till exempel vara att handlägga tillstånd inom fiskförvaltningen, upprätta en föreskrift, ansökan om bidrag, eller att förvalta IT-system. Processerna blir en beskrivning av en verksamhet: varför den finns till, vad som ska produceras och hur det ska gå till (aktiviteter, resurser, information och deras relationer till varandra). Processerna lägger också en struktur för arkivering. Enligt Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om arkiv hos statliga myndigheter ska myndigheter redovisa sin information utifrån myndigheternas verksamhetsprocesser.

Foto: Natalie Greppi

Våra delstrategier inom särskilda utvecklingsområden

Som stöd till utveckling av vår verksamhet tar vi fram ett antal delstrategier inom olika områden. En del av dessa sker på eget initiativ andra sker i form av regeringsuppdrag

Delstrategier framtagna under strategiperioden 2017 – 2020 och integrerade i verksamhetsstrategi 2021-2023

Myndighetens *klimatstrategi* förtydligar att förvaltningen, för det första, behöver stödja klimatomställningen till ett fossilfritt samhälle för att undvika de allvarigaste riskerna med klimatförändringen. Myndighetens samlade och strategiska förhållningsätt till *kulturmiljöfrågor* redovisades i regeringsuppdraget ”redovisning av Havs- och vattenmyndighetens vägledande strategier för arbete med kulturmiljöfrågor”. Där har vi utarbetat ett mer samlat och strategiskt förhållningsätt till hur våra verksamheter påverkar kulturmiljön och bidrar till de nationella kulturmiljömålen. I HaV:s långsiktiga strategi för Havs- och vattenmyndighetens medverkan i det regionala tillväxtarbetet 2014–2020 betonades utveckling av strategin för att främja det regionala tillväxtarbetets förutsättningar och miljöpolitiken i stärkt samverkan och kontinuerlig dialog med nyckelaktörer.

Foto: Natalie Greppi

I HaV:s strategi för *internationellt utvecklingsarbete* lyfter vi hur HaV bidrar till att nå de globala havs- och vattenmålen i utvecklingsländer och i strategiska tillväxtländer. Det gör vi utifrån ett källa-till-hav-perspektiv med människan och miljön i fokus. Baserat på erfarenheter och expertis ser vi särskilt att vi kan arbeta proaktivt inom: havsplanering, etablering av marint skyddade områden, restaurering av vattendrag och hållbar vattenkraft, förvaltning av fiske i kustnära områden och digitalisering utifrån ett brett perspektiv där vi stödjer en koordinerad förvaltning från källa till hav.

Digitaliseringsstrategi

HaV:s *digitaliseringsstrategi* är ett vägledande dokument och ett underlag för aktiv dialog och diskussion i myndighetens verksamhetsutveckling genom digitalisering. Den ger stöd i användandet av digitaliseringens möjligheter för en ökad måluppfyllelse och bättre effektivitet i myndighetens uppdrag.

Exempel på delstrategier under utveckling

I ett pågående arbete utvecklar HaV tillsammans med Jordbruksverket en *Strategi för framtidens fiske och vattenbruk* – friska ekosystem och hållbara näringar. HaV har regeringens uppdrag som förvaltningsmyndighet inom miljöområdet och Jordbruksverket har regeringens uppdrag att medverka till att främja och utveckla fiskerinäringen, vattenbruket och fisketurismen. Många akvatiska ekosystem i Sverige är påverkade av människan och kännetecknas av dålig miljöstatus, det finns därför ett stort behov av att bevara och restaurera ekosystemen för att nå målen i den Maritima strategin och i Livsmedelsstrategin.

HaV bedriver ett analytiskt arbete i dialog med andra myndigheter, kommuner, universitet, intresseorganisationer och verksamhetsutövare för att utveckla en *samlad svensk hållbar vattenresursförvaltning* av på nationell, regional och lokal nivå. Den ska inkludera förvaltning av vattenkvantitet och säkerställa tillgång till vatten av god kvalitet för samhällets olika behov och för att minska riskerna med vattenbrist och översvämningar. HaV kommer att påbörja ett liknande arbete under verksamhetsstrategiperioden för en *hållbar havsförvaltning*. Dialogformen som arbetssätt med många av samhällets aktörer kommer också i detta fall vara vägledande.

Myndigheten arbetar med en delstrategi för *systematisk insamling av myndighetens kunskapsbehov från forskning*. Den tydliggör att kvalitetssäkrad kunskap som vilar på robust vetenskaplig grund är en förutsättning för god förvaltning, planering, välgrundade beslut och effektiva åtgärder som skapar balans i ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet och som möter de stora samhällsutmaningar vi står inför.

Planering och uppföljning

Riksdagen och regeringen ger myndigheter medel och uppgifter. HaV fördelar tilldelade resurser på bästa möjliga sätt, genomför uppdraget och följer upp resultatet. HaV:s ledning säkerställer att det finns en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt och att anställda är förtroga med målen för verksamheten.

HaV har en tydlig mål- och resultatstyrning för effektiv resursanvändning (se figur 2). Verksamhetsplaneringen är adaptiv och kommer att fokusera på de prioriterade områdena för det aktuella året. Myndighetens verksamhetsplan (VP) förtydligar delmål till verksamhetsstrategin, och avdelningarnas prestationer och enheternas aktiviteter följs upp kvartalsvis och på årsbasis. Vi kommer kontinuerligt att följa upp och anpassa verksamhetsplaneringen utifrån rådande arbetssituation, resurstilldelning och prestationer. Verksamhetsplanen är en ledstjärna, men alla, såväl medarbetare som chefer, behöver ha en flexibel inställning till sina egna arbetsuppgifter och myndighetens uppdrag, som kan omprioriteras under året. Vi behöver optimera vår verksamhet på bästa sätt vilket innebär att verksamhetsplanering, tillkommande uppdrag, förändringar av våra resurser och vår bemanning måste samverka i en adaptiv förvaltning.

HaV:s årliga resultatredovisning ska innehålla väsentlig information om vad HaV har presterat i förhållande till uppgifter och mål som regeringen har beslutat och som redovisats i denna verksamhetsstrategi. Myndigheter ska ta fram resultatindikatorer och redovisa enligt dessa.

